

Při vstupu na pádu republiky vás vtám srdečně s pocitem dostoučení. Váš návrat je jednou z dílčích skutečnosti, které nám mají ve svém souhrnu pomoci vybudovat naši nový národní stát. Milavíme-li o našem novém státě, vím, jak jste právě vy a vaši přispěli svými životy a krví k jeho znovuzrození.

Z poselství E. Beneše k avitání Čechů z Volyně

ZPRAVODAJ

Sdružení Čechů z Volyně a jejich přátel

3/94
ročník 4

50. výročí vstupu volyňských Čechů do československé armády

V únoru 1944 začalo osvobození Volyně. Německé armády s odvinkou germánskou touhou podrobit si evropské národy byly na ústupu. Zpupnost a nadušnost pružáckých oficiérů mizela s každou prohranou bitvou. Na Volyni začala svítat, narůstala naděje, objevovala se radost a zadostiučinění. Historická spravedlnost se blížila.

Velké nadějení zavádilo když se u nás objevila 1. čs. brigáda. Její velitel, generál Ludvík Svoboda, věděl, že volyňští Češi doplní jeho profilid fády. V Rovně a později v Lucku vznikly, jak všechni víme, odvodní komise a začal nábor. O tom se již mnoho napsalo a mnoho v. Nejsou však všechny zpracovány podrobnosti tohoto náboru, např. jeho organizační, průběh, časový sled apod. Nemáme prostě dosud historicky přesné podchody tento slavný úsek života volyňských Čechů v uceleném formě. Je našeas tím začít.

Musíme si především ujasnit, jakou formou byly čs. jednotky doprovázeny volyňskými nováčky. Byla to mobilizace? Tedy povinný nástup do předem určených útvarů po obdržení povolávacího rozkazu? Každý volyňský Čech, kterému jsem položil tuto otázku (a byly jich desítky), mi odpověděl, že to mobilizace nebyla, ale byl vystup dobrovolný. Jak se ale ten dobrovolný vstup uskutečnil? Opusť jsme najednou všechni své rodiny a domovy a směřovali urychlěně do Rovna a Lucka? Odpověď zněla nejčastěji: „Ne, takto nedělali.“ Jak to lidi vlastně bylo? Nutno být na začátku říci, že se již ným na všechno nevzpomeneš. Dnes se musíme podívat do našich časopisů a kronik a hledat v nich údaje o této události nebo požádat pamětníky, aby nám zaslali své vzpomínky, aby napsali své osobní zkušenosť. Jak to d. čs. vojska vstupovalo. Podílelo se nám získat určité údaje. Vyplývalo z nich, že již v druhé polovině února odcházel tajně a se značným nebezpečím přes frontovou linii některí nadšenci, vesměs svobodní chlapci, jak o tom píše J. Chudoba nebo M. Novák. Dostali se komplikovaným způsobem do Rovna. Zde se jich takto sešlo asi 400. Na jejich náležání byly odlesáni vlakovou soupravou do Jetrovce. Podobným způsobem překročili frontu téměř celý Český Kupřívod a přihlášili se v Lucku na odvodní komisi, jak o tom píše S. Tošner. Některí krajáni měli „bronirovku“ např. chlapci z lokomotivního depa ve Zdolbunově. Odlesí tajně, jak to uvádí V. Palíček ve svém rukopise připravovaném knihu. Do Rovna se dostali na tendri lokomotivy. A takovýchto případů bylo více. Lze je právě označit za dobrovolný, nadšený, mýty vynáležejí k nebezemocné-

vstupu do naší armády. To je historická skutečnost.

Podstatně větší množství volyňských Čechů však vstoupilo do našich jednotek nejen po osvobození Volyně. Dělo se tak organizovaně. Odcházel postupně muži z jednotlivých vesnic. Nejdříve zdejší v krajině obce Volkova. Dovolím si citovat krátký výřehek: V období od 27. března do 5. dubna 1944 bylo obdobím závěrečných příprav ke vstupu do čs. armády. Okresní vojenský komitat vyhlásil mobilizaci mužů od 18 do 50 let. Branci si připravovali obuv a obléčení. Šily se rukavice, placky svetry a rukavice. Sestáho dubna 1944 proběhla na vojenském komitatu registrace branců. Loučení s domovem a se svými nejdříve bylo důstojné, bez zbytečných sil. Sedmadvacátého dubna byly vydány pěšky do Rovna. Dopravovalo je několik koňských polohů vezoucích rukavice. Novovali v Dubně, Moldavě, Hrušvicích a Omlenicku. Do Rovna přišli za 4 dny. Ve dnech 10.-13. dubna předstupovali (s krajany ze sousedních osad) před čs. odvodní komisi. Odvody probíhaly hladce a rychle. Skutečně neschopní byly málo, nikdo nesimuloval. Všimněli jsme, že v tomto čísle se objevuje kromě „vstupu“ označení „mobilizace“. Tento termín používali i další volyňští písatele při různých příběztech. Byla to však skutečně klasická mobilizace? Vzpomínáme si na situaci v naší a sousedních vesnicích. Když z vojenskemu neřípčážel žádny pokyn k odchodu, byl jsem delegován, abych příslušného důstojníka požádal o zahájení odchodu našich krajánů do Lucka. Důstojník mi sdělil, že prozatím nedostal přesný termín. Oznamoval jsem mu, že je takovém případě odjedeme sami a všechni. Druhý den ráno jsme skutečně nastoupili společně s dobrovolníky ze sousední obce. Důstojník z vojenského komitatu se s námi jen s úsměvem rozloučil. Odešli jsme tedy spontánně na vlastní žádost a všechni včetně několika nežetních chlapci a mužů starších paděsátek let. Podobná situace byla i jinde.

Ale i čeští branci, kteří opouštěli domovy tajně a dostali se do sovětských útvarů, odlesí při první oficiálně vyhlášené možnosti vstupu do čs. jednotky. Stalo se tak např. v Rovně, jak to uvádí M. Masopust.

Tedy možná říci, že vstup volyňských mužů do čs. vojska byl skutečně dobrovolný, spontánní, vesměs nadšený, méně jen určitě organizační známky (prvky) mobilizace, ryzí formálnějšího spěše pořádkového charakteru. S takovýmto závěrem souhlasí též Dr. A. Nagel, který byl členem odvodní komise v Rovně až do července 1944. Jevi se nám proto správné vyjádření generála L. Svobody: „Na

Snad nejmladším byl z nich, u prve roty, všechno mu bylo velké, bláza, boty, byl skoro dítětem. A pro to mládi, pro dětský jeho vzhled ho měli rádi. Bylo to kdes u Bezejmenné koky.

Výjimečná z báseň
„Doplí“ Jana Pospíšila.

Volyni proveden nábor, k mobilizaci nebylo nutno přistoupit. Z našeho pohledu bychom mohli místo slova „nábor“ použít slovo „vstup“. Myslím si, že v připravované historii volyňských Čechů, nebo i v jiných publikacích, by se pojmen „mobilizace“ neměl takovou situaci používat.

Jak tento vstup do čs. jednotek dlouho trval? Možno odpovědět, že od února do 1. září 1944 - tedy téměř sedm měsíců. Podlemi obci, jejichž muži byli odesáni přímo do Sadagury, byl Račín (k jeho osvobození došlo totiž až v červenci 1944). Maximum nástupu bylo v březnu a dubnu.

Dosud nevíme přesně kolik mužů z vstupu do našich jednotek. Údaj o 12 000 mužů a 600 žen historické nepotvrzuje. Je to pořád zjednoumě nepřesný, nadnesený. Musíme proto vycházet jen z faktů. Tak k prvnímu září 1944 měl 1. čs. sbor dle hlášení náčelníka štabu škpt. B. Lomského téměř 16 500 mužů. Volyňští Češi v něm tvořili 55%, což činí asi 9 100 mužů. Podobný počet se uvádí v dokumentu o reorganizaci sboru na armádu. Bylo by proto vhodné, abychom tuto skutečnost v našich slovních a písemných projevech brali na vědom a abychom se počtu 12 000 mužů a 600 žen prozatím vyhýbali, než nám historici, předevedení Karel Richter, zjistí přesné počty ve Vojenském historickém ústavu.

Závěrem bych chtěl říci, že před půl stoletím došlo na Volyni k dobrovolnému, hromadnému a vesměs spořádanému vstupu našich krajánů do čs. vojenských jednotek. Mohlo tak vzniknout 1. čs. sbor, v němž převažovali početně Češi (což nebylo v 1. brigádě ani v 1. praporu). Byl to slavný úsek našich volyňských dějin. Můžeme být na něj pravě hrdi a se cíl na něj vzdý, zejména však při paděsátelem výročí, vzpomínat. V našich regionech žijí byly oslavovány tohoto významného dne. Odnesly nejvýše, ústřední, setkání se uskutečnilo za čímto účelem dne 15. 3. r. v Zácl. Účastnilo se ho kolem 280 krajanů. Mělo skutečně důstojný a nezapomenutelný ráz.

Prof. Dr. Vladimír Dufek
předseda SČV

PUTOVÁNÍ PUTOVÁNÝ VÝSTAVY - ZASTÁVKA V PRAZE

Až dovede čist tyto řádky bude putovní výstava OSUDY ČECŮ Z VOLYNĚ již "zabydlena" v Zátiči, ale v tomto článku se vrátíme k její instalaci ve dnech 8. až 27. února v Praze.

Dne 8. února byla předvedena oficiálním představitelům, novinářům a čestným hostům volyňské veřejnosti. Přes vlastním předvedením se konala tisková beseda, které se zúčastnil 32 novinářů z hlavních úředních deníků, českého rozhlasu a české televize, která natáčela krátký televizní snímek. Tento snímek byl slibem redaktorky Dr. H. Křížkové je určen k vysílání v některém z pořadů o kultuře. Úvodní informace na tiskové besede podal Dr. St. Slavík - autor scénáže, doc. Dr. J. Vaculík, CSc. - historik a prof. MUDr. V. Dufek, CSc. - předseda Sdružení. Na vše než destku dotázal novinářů odpovídaly většinou funkcionáři Sdružení.

Po tiskové besedě byl její účastníci a čestní hosté pozváni záštupem členů Národního muzea Dr. K. Sklenářovi k prohlídce vlastní výstavy. Jsme vše než stovkou účastníků. Jsme i z oficiálních představitelů zaznamenali Dr. Ivana Medka z Kancelérie prezidenta republiky, Dr. M. Šimkovou z ministerstva kultury, která má velkou zásluhu na tom, že se realizuje výstavy užívající Národní muzeum, ministrstvo zahraničí, náměstky primátora hl. města Prahy Dr. D. Martinskou (dever autora knihy Českého Malína), pracovníky různých vědeckých ústavů, tajemníky Česko-slovenského ústavu zahraničního Dr. J. Kolinského, zástupce Svazu Ukrajinců v ČR a mnoho další. Českou Sdružení tvořili až polovina čestných hostů. Většinu jsme mezi nimi Dr. J. Chudobou (redaktora Věrné stráže), vedoucí krajanských regionů, některá členy historické komise a samozřejmě všechny členy předsednictva.

Od 9. února nastaly pro výstavu vedení dny, o kterých podává částečně svědectví kniha ohlášení, do nějž se zapalo 114 návštěvníků: 37 Čechů z Volyně

nebo jejich potomků, 62 "místních" Čechů a 15 cizinců z 10 zemí. Nejdálejší byl z Japonska a Austrálie, nejbližší z Ukrajiny, Polska a Německa.

Členy Sdružení jsme na poznávkách vyzvali k tomu, aby v zápisech upozornili na drobné nedostatky. Přesto podali velmi málo připomínek - jen 14. S dr. S. Savinkou a J. Michálkem z Národního muzea jsme se však shodli na účelnosti a možnosti provedení celkem 45 znám a doplněk ještě před slavnostní vernisáží. Připomínky prof. Ing. M. Šátyvě nebyly využity, protože vzhledem k tomu, že nám koupil výstavu s výstupem pozemků pro budoucí obec nechal všechny bezpočítat. U některých fotografií nebyly výklopy, neboť nadále jména dárce, protože doprovodné výklopy byly vytvořeny ze dneška, když byly vystaveny, nebo nebyly napsány volec. Nebezpečí proto než místo jména dárců v popisech ponechat např. "prostřednictvím H. Křížkové". Vídci výstavy prosí, abyste všechny fotografií výklopy odstranily, neboť vypadají nečestně.

Celkový počet návštěvníků putovní výstavy po dobu jejího trvání v Praze neznamí. Podle názoru pracovnice Národního muzea byla návštěvnost poměrně dobrá.

V ohlášec jednoznačně přepravuje vysoké ocenění práce tvůrce putovní výstavy pěsto, že jsme návštěvníci proslily především o kritice připomínky. Nechyběly ani tvrzení volyňských krajanů, že "výstava nám otevřela oči". Mnichokrát vyjadřil názor, že by výstavu měli vidět poslanci i jiní oficiální činitelé; snad by radikálně změnili svůj přístup k našim krajanům v zahraničí. Věrní často se rozhořčují nad tím, že krajanům z Černobylu nebyla prominuta čekání ihned po udělení občanství České republiky.

S potěšením jsem si všiml, že některé "místní" Česi si přišli prohlédnout výstavu jestě jednou a z jejich dležotu bylo znát, že o volyňskou problematiku mají nevědomí žájem.

Jiří Hofman

Loučení s maminkou

Bohemu mámo. Ty jednou z celého přebuzenstva jsi v ten den přišla mne doprovodit na lücke nádraží, když by Tě hnalá předstucha, že ztra může být pozdr. Stojoši tu s taškou v ruce a májový větrník Ti čechá Šedý pramen vásdi, který výkukuje zpod svatebního šátku. Jak jsi krásna a jak ti vojáckové pobíhajíci podél vlašskou soupravy mi závidí, že jsi přišla. Nepláčeš, jen se Ti podezrele lesknou oči, v kterých ani trápení, ani dřína nesetřely jiskru. Tu jiskru a potlačené stzy si odnesu s sebou na dalekou cestu. Hodně jsi pracovala, abych všechny měla a já sí odvrážím s sebou jen kuf práda a balík jídla, který jsi mi na cestu dala. Neboj se, ti chlapci kolem jsou kamarádi. Jedu s nimi prvním transpoztem na Rumunsko v zdravotnické skupině. Doktor Hönig je rád vedouc, Luba Rašová dala sestra a tamhle stojí mříž bývalá spolužák Šála Makarevici, který má na starost bedry s lešticí. Jsou to většinou volyňští chlapci, mají tu matky jako jsi. Ty a k tom v tom stesku nebudeš sama. Jízdu jsem Ti řekla, že se vrátím. Zdravotnický je život pro život a já mám všichni pomáhat těm, kteří to budou potřebovat. Nemám to také od tebe, má drahá? Cožpak jsi se bála, když jsi živila a skrývala židovskou rodinu, synajšho rabina z Lucka, Štoma. Když byl Tvůj strach, když se u nás skryval před koncentrákem Binsaj Bandor, který nejen se zachránil, ale s vědomostí, že ho před ním zachránil Čes. Vstoupil do čs. armády zároveň s muži naší obce. Asi jsi zapomněla na dalšího partyzána, který u nás zaklepal na dveře hladový a zavřený. Ty jsi mu dala najist a otcovu čisté prádo a starší oblik. Ani potom jsi se nebdala podat raněném. Nárom buchty, když ho k nám sovětíci přinesli na nosítka. Ty jsi svou lidskou povinnost za výkypila a teď je fada na mně. Války nem' přece konec a já jdu v drahé těch, kteří těchli zahnat velejice.

Styšš, jak si chlapci v jednom vagónu zpívají? Věd, že pojdu na frontu a věd' proč tam jdu! Tady na Volyni jsme si všechni narodili, ale náš vlast je tamdaleko! Jsme Češi a teď je ta pravá chvíle, abychom to dokázali činy.

Jiřina Zárecká - Suchá z Kněžňiny U Lucka

Pani Jiřina Zárecká - Suchá z Kněžňiny U Lucka napsala pro svůj vnučou do "modrého sedu" mnoho příběhů z těžkého období života Čechů na Volyni a seš nám přijala k nahádknutí. S jejím laskavým svolením z něj uveřejňujeme ukázku.

Věnování volyňským ženám

Těžké chvíle nastaly volyňským ženám po odchodu mužů za frontu. V obcích zůstali pouze chlapci do 18 let a muži zprostří volejně služby nebo věku nad 50 let. Nejhůře na tom byly ženy s malými dětmi. S výjimkou všech sil se snášaly nahradit v hospodářství své manžely.

Nezastupitelným pomocníkem při práci v zemědělství byl tehdy koně - těch však za válek byl nedostatek. Nejlepší koně ovdověl Vasovi a Němcí, zbylé pak Rudí armáda při osbožování vyměnila za koně využívané a nemožné neschovalé dalšího pochodu. Pokud těchto zubožených zvířat se ujaly ženy, věnovaly jim maximální péči, aby je zchránily před uhybnutím, byly si plně vědomy fogy, že bez nich nejsou schopny zabezpečit puní práce a tím věžu rodiny. Později při jarních pracích bylo často vidět jak malý koník někde za středoselských stepí tábore brány, vedle něho kráci žena, drží ho ohávkou, laskavým slovem ho poklívá v těsné výkouně a když slavný dnoum, pomáhá mu vlastní fyzičkou silou. Snad i to nejméně zvládly to chápalo, pokorné sdílely stejný osud a svými výkony se snadlo odplítati dluh za zchrámenou svého zvířata.

Nesmírně těžký byl úkol těchto žen, proto si také nejdříve z nich po celodenní dřňi, když užila děti ke spaní, hoftka zapakala nad svým osudem. Aby rodinu oblékly a obuly, musely často celou noc pečlivě, tlouci mäsoši nebo plástat samohorkou. Ráno pak do města na bazar a za peníze nebo potraviny pořídil jen to nejnutnější. Přitom musely být stále s pokračování na str. 3

pozorností. Vyuval diskusi snad ještě živější než první projev. Jejím téžitěm byla otázka násilného, vynuceného nebo dobrovolného přechodu na pravoslaví. Řečník neakeceptoval názor četných diskutujících účastníků sympozia, že to byl akt nedobrovolný. Z časových důvodů byla diskuse ukončena. Vrátime se k němu na dalším sympoziu v první polovině dubna 1994.

Závěr sympozia učinil doc. Dr. J. Vaculík. Prohlásil, že přednáška a diskusní příspěvky jsou při jeho práci, jako historika, přímořens. Byl přijemně překvapen životu, většinou věčnou větve diskuse.

Účast našich krajanů na sympoziu byla překvapivě velká - celkem přijelo 48 krajanů z všech regionů. Je projevem zájmu o naše dědictví.

Pro. Dr. Vladimír Dufek, koordinátor sympozia

NEPŘEHLEDNĚTE!

S ouvěstí s putovní výstavou Osudy Čechů z Volyně vydala Sdružení dvě publikace, které nazívají Široké volyňské veřejnost.

HLAVNÍ INFORMACE O ČESICÍ NA VOLYNI A OD ČERNOBYLU obsahuje stručně zajímavé údaje o naši menšině po celou dobu její existence. Komplex informací dílčí zpříjemní souhrnné údaje o hospodářské, kulturní a spolkové činnosti Brzozové na 20 stránkách formátu A4 je těsná doba čítačním písmem a text je doplněn páti mapami a grafy. Čára 10 - K.

PLAKÁT k výstavě, těsně na klidovém papíře, na jeho druhé straně je na osmi stránkách formátu A5 vystíhaná STRUČNÁ INFORMACE O ČESICÍ NA VOLYNI A OD ČERNOBYLU, která je zhrubažněnou přepracovanou publikací. Obsahuje dvě mapy a pro oznamenou plochu je těsná drobnějším písmem. Plakát lze složit do formátu A4 nebo A5. Čára 8 - K.

Publikace jsou koncipovány tak, aby mohly být využity jako dárkový přilehlý tisk určený našim potomkům. Vedoucí reprezentant dostal po jednom propagativním výtisku od každé publikace, aby s něj mohl na besedách dobre prohlašovat. Ke každému vedoucímu regionu! Výjimečně poštu na dobrofuku na adresu Jiří Hofman, Luňanských 8, 140 00 Praha 4.

Jiří Hofman

První volyňské symposium

Dne 28. 2. 1994 se konalo v Praze první volyňské symposium zaměřené na přípravu sepsání dějin Čechů na Volyni. Toto odborné vědecké jednání mělo základní program:

1. Úvod - prof. Dr. V. Dufek - předseda SCVP
2. Český státnovládce v 19. století, důvody a hlavní směry emigrace - prof. Dr. O. Urban, Ústav českých dějin, Univerzita Karlova, Praha

3. Problematika náboženství našich krajanů na Volyni. Byl přednášek na pravoslavnou snahu a značnou úsilí o našich dějin, které zahájil a připravoval Jirí Švarc z Čechů z Volyně. Dle vzniky první historické publikace, včetně některých knížek, uvažovaných po pokračování v Věrné stráži.

V úvodu zdůraznena dieumonadou snahu a značnou úsilí o našich dějin, které zahájil a připravoval Jirí Švarc z Čechů z Volyně. Dle vzniky první historické publikace, včetně některých knížek, uvažovaných po pokračování v Věrné stráži.

Po násilném zrušení Sazvu vznikl minutný režim neustál zájem o naše dějiny. Vznikaly další knížky nebo i jiné publikace. Pro volyňskou veřejnost byla např. mýtný překvapením kniha M. Stryjová "Na vodní rovinu" (1982), která mistryně způsobem zobrazil život na Volyni. Stejně tak historické monografie "Reimigraze a usídlování volyňských Čechů" (1984), sepsaná doc. J. Vaculkem.

Všim bylo výtvory předpoklády k urychlenému splnění hlučného úkolu SCVP tří, sepsání dějin volyňských Čechů. Z různých příčin vzniklo zde značné zpoždění. Abychom tu do časovou ztrátu dohonili, zahájili jsme všeobecnou diskusi o našich dějinách, které vyučoval doc. J. Vaculík a přednáškou v září vydanou v českém historickém odborníku. Po jednotlivých vyučování a přednáškách byly všechny členy historické komise a samozřejmě všechny členy předsednictva.

Jako první z přednášejících vystoupil prof. UK Otto Urban na téma vedení pozornosti. Dříve byl vyslechnut s velkou pozorností. Rozvinula se k němu živá, rozsáhlá a zajímavá diskuse. Stručný obsah jeho sdělení byl publikován v Zpravidlo.

Druhým přednášejícím, na náboženské téma, byl Dr. J. Křížka. Jeho projev byl vyslechnut s velkou

Jindřich Dušek 26. 7. 1909 - 23. 3. 1984

Pamětníci povídávění žáci si jistě živě vybavují rázovitou, silně zavalitou, ale neobyčejně dynamickou postavu Jindřicha Duška, večeřně spěchajícího při slavnostních přiležitostech pobíhajícího po městě v národním kroji s dluhou zástěrou a "ogarským" perem za slováckým kloboukem.

Tento vtipní, činorodý člověk, vyzájeml aktivitu a optimismus, vždy přípravný povzbudit, sít dobrovnu náduhu, vybucovat hrdinským smíchem (lzebež mu zdaleka nebyvalo vždycky do smíchu), patřil k záteckému světuži té doby stejně neodkliditelnému jako soustředění volyňských Čech v této naší "metropoli" po návratu do vlasti; však také právě "jeho Volyňák" Jindřich Dušek do Záceky přivedl.

Rodák z Olešenky u Havlíčkovy Brody spojil svůj osud s naší krajanskou větvi už ve 30. letech, když začal jezdit na Volyni s katolickými misionáři. Válka vše pferušila, ale hned po jejím skončení obnovil staré kontakty a už v květnu 1945 zorganizoval v Libusu u Prahy slavnostní koncert vojenské kapely 3. brigády k uvoštění volyňských "svobodovodců" ve vlasti. Na slavnosti uspořádali peněžní sbírku, která vynesla 32.000 Kčs a stala se zakládce budoucího Malinského fondu při Kruhu přátel volyňských Čechů, tehdy v Libusu vzniklém.

Když se brzy potom volyňští příslušníci čs. armádního sboru v SSSR plemistili na Zátecku, opustil J. Dušek své místo pořádání slavnosti v Praze a nově se přesídlil do Záceky, kde rozvinul bohatou činnost ve prospěch volyňských Čech. Vněšně se hlavně studentské mládeži. Už ve školním roce 1946/47 uvoľňoval 7 studentů v místnostech v Krhu přátel. O prázdninách r. 1947 zorganizoval v Jeseníci u Podbořan letní školu, která měla pomoc dětem z Volyně při přechodu do českých škol a zdokonalit je v češtině. Polovina z všechny 120 frekventantů školy našla v závěti město ve

Studentském domově volyňské mládeže, který se J. Duškovi podařilo zřídit z bývalého záteckého chudobince. Většina chovaných navštěvovala místní reálné gymnázium, na němž rovněž zásluhou J. Duška vznikly dvě "volyňské" třídy, jejichž žáci v řadě době odmaturovali a vydali se do života nebo dál na vysoké školy.

Významná byla pomoc "pana Duška", jak se mu všeobecně s úctou a láskou říkalo, i při organizaci a vybavování Uměleckého souboru volyňské mládeže. V neposlední řadě se J. Dušek rozhodujícím způsobem zasloužil i o založení "Vlastní stráže", zajistil pro ni finanční prostředky a vytvořil administrativu. Jeho organizací vznikly v roce 1948 i 1. plesk volyňských Čech atd. Všechno to bylo vrahohodné pokračování.

Po únorovém povstání roku 1948 se o J. Dušku začala usilovně zajímat státní bezpečnost. Výslech unikl po jeho "pozornosti" oděsil do Liberce, ale i tam se manžel pokusil získat oficiální "přezec" na krajinský výbor SSCP. "Během okó" nedalo na "dobrou vůl": po vyprisení odměnění dobyl J. Dušek zatčen a uvězněn. Po mnoha útrapách se koncem roku 1951 vrátil do Zácek, zatím pracoval počeštován, učíkem a topic v jedné osobě v domově důchodců, který byl zřízen v nejdélejším kapucinském klášteře. O své se ale cíl dál víc hásila zhubnoucí nemoc jíž před 30 lety předčasně v zátecké nemocniční podlehlí. Pohřben byl do rodinné hrobky v zátecké kapucinského kláštera.

Zanechal po sobě hromádku knih, otlučeného nábož, obnošených svírsků a 4 prapory mládežnických souborů z Volyně, které si odvezla sestra do Přibyslavi a předala místnímu hasičskému sdružení. Jak zdejší teno starmádrencký bohem a filantrop svou "pozůstatky" dal posmrtně odpovědě zlomivým kritikům, kteří se strachovali, že zneužívá Malinský fond pro vlastní obrozenec...

Václav Židlický

Por. Anna Šuttová

Jak jsme šili historickou bojovou zástuavu

V Národním Osvobození č. 24/1993 se uvádí: "2. listopadu zaujmala v síle ministerstva obrany v Praze své město představenstvo a za ním přichází čestná vojenská stráž s historickou bojovou zástuavou 1. čs. samostatné brigády v SSSR. Zazníká husitský chorál a česká hymna..."

Když jsem si přečetl článek "Slavnostní shromáždění k 50. výročí boje o Kyjev", připomnělo mi, jak vlastně tato záusta vznikla.

Když v červenci 1942 vznikl 1. čs. samostatný prapor v SSSR, nezapočalo se ani na zástu. Výrobu praporu zajistilo ministerstvo národní obrany v Londýně a na stavbu do Buzuluku ho zavrteli s diplomatickou poštou přivezly mjr. letectva Jan Perníkář, zpravidla a stříelný důstojník mle. A bylo to první, po čem, tehdy ještě plk. Ludvík Svoboda, slává. Záusta byla krásně provedena na žlutém hebrejském šátku, ale všem přitomným se zdalo, že ji cosi ještě chybí: nejakej písobké, burcující heslo. Na šábu i v jednotkách se nakonec dohodli, že nejhodnější bude "Pravda vitez" a "Verm' zstanovenie". Rozhodnuto, dohodnut, jen ještě zbyvalo vymyslet, jak to na prapor dostat.

Velitel svíral užži šábu a první bod programu byl, která žena v jednotce byla schopna uvedené náplys vyříti. Volba padla na Annu Šuttovou, vedoucí učebku Školky pro děti vojáků. Tídy telefonisty na šábu, volyňačky Jifinu Somolovou a Toníčku Závaskou.

I předvolal Annu Šuttovou na šábu, ta popříkladu ukázala a sdílila, co se od ní očekávalo. Ta po delším uvažování slibila, že se o to pokusí, hranění problémů však vřítila v ohrstání potřebného materiálu. Kde ve všeobecných podmínkách sehnat hebrejské vlněné barvy a nří? Patrná a hledala a všude: v soukromých "pokladcích" i na vojenské misce až konečně mohla dovedně vyšíváčka začít s aplikací písmen na obě strany praporu.

V den státního svátku naší republiky, 28. října 1942, nastoupil při mizerném, ale krásném počasí 1. čs. samostatný prapor v SSSR k slavnostní přehlídce a náčelník vojenské mise plk. gen. Štáb Helldorff. Plukovník Ludvík Svobodovi, tehdy již povyšeném na plukovníka, bojovou zástuavu - po vzniku 1. čs. samostatné brigády se stala také její zástuava.

V onen slavnostní listopadový den loňského roku již nemohla nastoupit volyňská Češka por. Anna Šuttová, roz. Perná, ale dovezena si zde z představí, jak by ji při pohledu na "její" zástuavu stíž stále po trápi.

Z vyprávění pamětníka Václava Berana

Výročí hodné vzpomínky

Drama, kterého chce autor čláku vzpomenout, se odehrálo 13. 4. 1943. Toho dne obleči Buděráz, celkem bezvýznamnou komunikaci, ustupovala z fronty dezorganizovaná maďarská jednotka. Ztrácejí by projela bez následků, kdyby se ve stejnou dobu - náhodou či úmyslně - neobjevila skupinka bábovenců. Ozbrojený střet trval asi dvě hodiny. Méně vyzbrojení bábovenci ustoupili do nejbližší lesů. K žádným ztrátám ztrájem nedošlo. Ve své důsledku však tažení ztrájem znamenala tragédii pro časy obyvatelnice Buděráz a blízké osady Svájce (Svatý) kteří bezprostředně u lesa, kam ztrájí, byli potom ztýřeni. Ze ztrájí měl nekonko na jinam, blíz k frontové linii.

Po zahájení karpatko - dušatské operace stále častěji přicházejí zprávy o těžkých bojích a velkých ztrátech na závodech. Právě tragická události v ooci bylo, když došlo oznamení, že někdo z obce padl. Vesničci se ožíval plak a násek nejen v rodinách pozůstalých, ale všude tam, kde měl nekonko na frontě.

Již tota složitá situaci značoboval strach, strach před nocí, zda se dojdou rána, nebo se stanou oběť různých loupežníků. Nejhorší situace byla v českých obcích vzdálených od města nebo osadě zájlic Českých hor urostl uprostřed ukrajinských obcí. Ztráceli se jednotlivci i celé rodiny. Nikdo ze strachu před stejným osudem nepřátl; většinu skončili v hlučkách studnic.

Nadešel měsíc říjen 1945. Táto iž vyjádřit radostně chvíle setkání žen a dětí se svými nejdražšími, někdy až po třetím odloženou. Hófe na tom byly vdovy a srotyci po padlých, ty nečekal nikdo, ujel se jich příbuzní, přátele nebo známí a společně s čs. vídoum jim pomohli překonat počáteční těžkot.

Jen stále můžeme popsat všechny ty hrůzy, těžkosti a mnohdy neldské utrpění, které zpříjemnilo během války na Volyni. Proto nezapomeňme, zachevujeme v paměti a dceři naše babičky, maminky, manželky a sestry, které stejně jako jejich muži na frontě v hlučkách týlu svádely boj o záchrannu životu svého v těchto svádění.

Vladimír Samec

O mnoho let později, při vzpomince na tuto událost, v kruhu příbuzných na Přešovicích, padla od mě sestřenky poznámká v tom smyslu, že bych se měl rozpoznamenout na skutečnost, že sem tehdy selhal jakousi dležitoš, osudovou roli. Při rozhodování totiž, zda poprvé zajistí či ne, mne velký důstojník vyzval, abych vystoupil a vysvětlil okud přišla a kam patří partyzánky. Počítala odpověď dle výrokyhoho chlapce, že jsme Češi a s partyzánky nemáme nic společného, zefejm využíváme rozhodnutí velkého důstojníka.

Joséf Kindl

Zprávy z regionů

Litoměřicko - Vracej se jen ve vzpomínkách

V sobotu den 12. února t. r. se konalo výroční setkání krajany. Tento region má v současné době 211 členů a setkání se dočázela také skupina nových předsídel českého původu z oblasti Černobylu, kteří nalezli útočiště na Českolsku.

Vedenou regionu pro své výročí zapříčinila písmotisk s článkem Sdružení za rok 1993 a současná navrhla program činnosti na letošní rok. Krajan Miroslav Novák informoval členy o činnosti historické komise a nejrůznějších úkolech souvisejících s konáním putovní výstavy o Čechách na Volyni. Pan Opočenský povohou výstavy prezentované v Praze za přítomnosti oficiálních hostů, vedoucích regionu a zástupců tisku, rozluštu a televeze.

Další částí programu bylo setkání pan Miroslav Novák svým příspěvkom připomněl 50. výročí vstupu volyňských do 1. čs. armádní jednotky.

Ná řádu bylo setkání vystopý pro nové přesídlené krajany pan Černá a pánev Omrst a Vratil. Poděkovali představiteli státních orgánů a zástupcům Sdružení za poskytovanou jménem i materiálním pomocem, seznámili přitom se současnými problémy přesídlení z oblasti Černobylu a Běloruska, ujistili přitom, že jsou, až na nezvídavělnost situaci v souvislosti s přeznačením jejich statního občanství, se svým současným životem v České republice spokojení. Získali ze slušné bydlení a práci, jejich děti se velmi dobrovolně aklimatizovaly, navštěvují školy a dobre v nich prosplývají. Postupně se všechni snaží osvojit si znalost českého jazyka. O návratu všebe neuvažují.

V této souvislosti je nutno zdůraznit, že všechni krajany, ať staré emigranty nebo ti, kteří se k nám přistěhovali nedávno, se do svých někdejších domovů vracejí ven vzpomínkách...

Dále byly přítomní seznámeny s uvezaným zájednem do Mirošic na Volyni, krajany Vlkové informovala o možnosti zúčastnit se zájezdu s klubem litoměřických dôchodců. Krajan Václav Kuchyňa na závěr tohoto setkání zakrepatuloval dosavadní činnost regionu a poděkoval všem, kteří s nevšední očotou a obětavostí přispěli ke zdaru všech pořádaných akcí.

Miluše Dědková, Vlastimil Procházka

Teplícko

Region Teplice pořádal dne 26. 2. t. r. již třetí Volyňský bál, letos v Modrači. Do vzdálenějších lokalit Krupky, Osek a Tepli se vyslán autobus Čebus a tak 217 přítomných se vesele a přátelsky bavilo, tančilo a zpívalo při dobré české dechovce se zpěváckami. Učastníci bálu z Krupky a Oseka při odchodu děkovali a bálu, že taková zábava by měla být častější. Děkujeme všem krajandom za všechny dary do tombolek a za peněžní příspěvky. Největší díl patří všem organizátorkám, ale nejvíce se zasloužily za region Vladimír Pospíšil, Stanislav Dvořák a Zdena Mrázková.

Za teplický region Václav Blažík

Sdělení

Sdružení Čechů z Volyně a jejich přátel pořádá ve čtvrtek ve 28. 4. 1994 slavnostní posezení s hudbou k 50. výročí vstupu volyňských Čech do 1. čs. armádního sboru v SSSR, na které zveme všechny rodáky z Šumberského okresu. Začátek je ve 12 hod. v restauraci "Sport" v Mohelnici. Chcete-li se tohoto posezení zúčastnit, zašlete do 15. dubna t. r. 120 Kč, za tuč Částečku se pořídí oběd, sváčinka, příplatek, káva, koláče. Peníze zašlete na adresu Emílie Jarmarová, Ztracená 6, 789 85 Mohelnice.

Vzpomínáme

27. března uplynulo smutné dva roky od úmrtí mého manžela Josefa Švarce z Nového Města p. Sm., původem z Novosilek. Manželka a dcery s rodinami

Slavnostní setkání v Chomutově

Dne 17. 3. t. r. se uskutečnilo ve středisku kulturních služeb v Chomutově slavnostní setkání krajany u příležitosti 50. výročí vstupu Čechů z Volyně do čs. armády. Připravila ho vedoucí regionu pan J. Kačerová ve spolupráci s předsedou OV ČSBS. Po uvedení přednesl hlavní projev předseda Sdružení, ve kterém připomněl příběh, charakter, rozsah a časový sled vystupujících Čechů do čs. vojenské jednotky v SSSR. Pak zahájil diskusii s přítomními na aktuální tematu naší historie a dalších dvou projevech začal volný prostor k výměně a tanecem. V rámci občerstvení výtečně vystoupil vojenský guľáš. Setkání se vydařilo. Výstavu vystavil pan Václav Dufek

Cheb-Rovná

Na první setkání s vedoucím chebského regionu paní Ludmilou Máčovou v Rovni přišlo hlavně hodně žen. Byl přítomen též iniciátor přesídlení Čechů z Malé Zubového, pan Vojtek Javůrek, který přitom seznámil s pokračováním jednání ohledně získání českého státního občanství. Hovořilo se také o nově vydane knize V. Šimka "U nás na Volyni", která byla krajany vcelku příjemně přijata. Byly rozdaný příběhy malých zájemců o členství v našem sdružení. Po tomto setkání manželé Máčové nastříhali rodinu panu Holubickému v Kaceřově v Kynšperku. Během rozmluvy panu Holubickému sdělila, že ji velice zajímal příspěvek paní Věry Šuchopárové, uveřejněný v č. 1/94 Zprávadlo (Jak jsme reagovali) a předešlém významném dílu těchž začátků hospodaření na zemědělské usedlosti v Prackovicích nad Labem. Tenkrát díky jej velice dojdě především proto, že sama zažila obdobnou těžkou situaci na Volyni v době, když byl její manžel v čs. zahraniční armádě. Přiznala, že si příjemně pamatovala situaci dokonce zapláklala, i takové příspěvky zřejmě plní svoje poslání. Jak

Dcery krajand z USA a Kanady na tiskový fond.

George Pospíšil věnoval částku 80 \$ určenou na krajanský výdaje související s distribucí tisku a kupou známek. Josef Hynek, nový člen z Kanady, věnoval 20 \$ a Jaroslav Novák z USA věnoval 10 \$. 10 \$ od Mary Uglisch je příspěvek na dar dětem od černobylu.

Uvedeným dárčem děkujeme.

Smuteční oznámení

Všem, kdo znali a rázili si pana Jaroslava Perného z Kvasilova, plukovníka v záloze, významného činitele, obětavého a nezřetelně hrdého zájmy volyňských Čechů, oznamujeme, že zemřel 13. března 1994 v Libešicích u Záteče ve věku 88 let. Celému jeho památku!

Za krajany záleckého regionu Olga Kadavá

Dne 20. listopadu 1993 změřila ve věku 94 roků nejstarší rodačka z Hučí, paní Marie Hanáková z Kolešovic.

Hulečský rodák, pan Josef Toušek z Hořoviček změřil dne 30. listopadu 1993 ve věku 73 roků.

Paní Anna Štefáčková z Dubčan, původem z Hučí, změřila dne 4. února t. r. ve věku 66 let.

Za rokycanský region Vladimír Tengler

Náš kraján, pan Leon Málek z Litoměřic, původem z Rovna, změřil ve věku nedojedoucích 82 let dne 28. ledna t. r. Za početné části blízkých a zářných krajany byl jako příslušník čs. armádního sboru pochován se všemi vojenskými poctami.

Za všechny zúčastněné rodiny Haváčková

Naši jubilanti

Náše krajanka, paní Věra Klobočenková, rozená Prášková ze Soběchleb na Podbořanech, se dne 7. března t. r. dožila 80 let. Klidná stáří, dobrou pohodu a hlavně pevné zdraví do dalších let ji přejí děti s rodinami. Za krajany regionu Podbořany Vlastimil Kodeška

Dne 7. března t. r. se dožila 80 let naše krajanka, paní Marie Mansfeldová z Hranic u Aše původem z Kremence. K tomuto významnému výročí ji přejeme pevné zdraví a hodně spokojnosti do dalších let.

Za chebský region Ludmila Máčová

Dne 7. 4. t. r. oslavil pan Mikuláš Matějka z Brna, krajanka z Moldavy na Volyni, 70. narozeniny.

Dne 25. 3. t. r. oslavila paní Marie Kyselová z Brna, krajanka z Teremna na Volyni, 70. narozeniny.

Dne 11. 4. t. r. oslavil pan MUDr. Anna Pátková z Brna, krajanka z Moldavy na Volyni, 70. narozeniny.

Do dalších let hodně zdraví, spokojnosti a dobré pohody přejí svým jubilantům krajany z brněnského regionu. Alešandr Žáček

Významné životní jubileum oslavila začátkem března naše krajanka, paní Libuše Vítková z Prahy, původem z Děčína Hory. Do dalšího života přejeme naši jubilantce pevné zdraví, dobrou pohodu a zachování jejího nejvýznamnějšího optimismu.

Náše krajanka, paní Evženie Kopáčková-Vignerová původem z Kvasilova připravuje oslavy svého jubilea. Hodně zdraví, klidné pohody a plánu do dalšího života zasláme tentokrát jubilante do Zborova na Slovensku.

Za pražský region Irena Malinská

Člen frýdlantského regionu, pan Josef Humpálk, dne 8. února t. r. oslavil 65 let.

Náš kraján, pan Vladimír Novotný, původem z Volkova, dne 10. února t. r. oslavil 65 let.

Oběma členům výbory přejeme pevné zdraví, mnoho úspěchů v osobním životě a plnou míru optimismu.

Za region Frýdlant Evžen Slíny

Dary

Na tiskový fond

Drahoslava Nýftová z Prahy 100 Kč, Emílie Švárová z Nového Města p. Sm. 100 Kč, Emílie Nechmačová z K. Váři 100 Kč, Jiří Chrástek z Unčína 100 Kč, z regionu Domazlice věnoval: Ing. Vladimír Kopta 150 Kč, Z. Svitlinská Pečnová 50 Kč, Ing. Vladimír Kábrt 50 Kč, Prof. Dr. Jaroslav Fala 50 Kč, Z. Hukovice věnovala Jitřina Kimblová 100 Kč a Emilie Kimlová 100 Kč. Richard Hajsekový z Vroutku 100 Kč, Antonín Boček z Budymě 100 Kč, Zdislava Doláčková z Litoměřic 100 Kč. Sbírka na výroční sraz krajany z regionu Litoměřice dne 12. 2. 1994 v částce 500 Kč. Z Horního Benešova věnovali: Jana Pečková 200 Kč, Jaroslav Loukota 200 Kč, Libuše Lukšová 150 Kč, Irena Šeldrová 100 Kč a Rudolf Mezenz 200 Kč. Miluše Smetanová z Polep u Litoměřic 200 Kč, Josef Ječný za Střeky v Rychnantu 200 Kč, Antonína Muchová-Závěska z Liberce 100 Kč, Božena Drobilcová z Poholic 100 Kč.

Na fond Sdružení

Miluše Smetanová z Polep u Litoměřic 250 Kč, Ludmila Černá st. a její druh r. Volf z Milovic 200 Kč, Marie Zemáková z Chomutova 100 Kč, pan Lenoch z Kolešovic 100 Kč, Evženie Vítová z Chomutova 50 Kč, Věra Dvořáková z Údlic 50 Kč, Emílie Nechmačová z K. Váři 100 Kč, Milada Klapouchová z Brna 50 Kč, Antonín Kříž z Prahy 100 Kč.

Paní Kalvachová a Malá (jména jsou z výpisu, účel neuváděn) věnují 100 Kč.

Všem dárčem děkujeme.